

Hembygdsbladet

Nummer 11

Västerlösa 2017

Fridensborg. Här låg Västerlösas telefonstation

Telefonstationen

1914 öppnades en telefonstation i Västerlösa. Den var bemannad 8-20 vardagar, 10-11 och 13-16 söndagar. Föreståndare blev sömmerskan **Sigrid Andersson** (1884-1964) och telefonist hennes syster **Agda** (1887-1971). De skötte växeln tillsammans till 1948. Då gick Sigrid i pension och Agda blev föreståndare fram till 1951, då telefonstationen drogs in. De tre sista åren tycks Agda ha skött växeln själv, möjligen med lite hjälp av systemen. Telefonväxeln låg i Fridensborg, som också var systrarnas bostad, från 1924, då huset uppfördes av byggmästare Erik Andersson, Björkeberg. Det är oklart i vilken byggnad växeln fanns de tio första åren.

Hushållen i Västerlösa tilldelades telefonnummer allt efter som man tecknade sig för abonnemang. Köpman **Axel Larsson** (senare Folke Larssons affär) fick nummer 1. Vid automatiseringen 1951 infördes femsiffriga nummer, genom att 83 (eller 830/8300) sattes framför de gamla numren. Då fanns drygt 100 abonnenter. Hans Karlsson berättar, att den som saknade egen telefon kunde ringa från ett litet bås i farstun på telefonstationen. Man angav i regel namnet på den man ville bli kopplad till och inte numret. Rikssamtal

fick man beställa och ibland vänta på. Det finns många minnen av de ogifta "tanterna i växeln". De var medlemmar i Sionförsamlingen i Linköping, men levde i övrigt för sig själva och sågs sällan ute. De ansågs ändå veta allt vad som hände i Västerlösa..... och upplevdes ibland som lite "kärva".

Jämställdhet

Under jul- och nyårshelgen visades TV-serien "Föken Frimans krig", som handlade om kampen för kvinnlig rösträtt på 1910-talet. Efter två riksdagsbeslut 1919 och 1921, fick kvinnor rösta i både riksdags- och kommunalval. De blev också valbara som ledamöter.

Det gick dock trögt med jämställdheten. 1937 gavs det ut ett porträttgalleri från Östergötland, där politiker, "storbönder" och andra "betydande" personer i socknarna avbildades. Från Västerlösa fanns 44 personer med, men bara en av dem var kvinna: **Anna Hulthammar**.

ANNA SOFIA HULTHAMMAR
f. AXELSSON
Höljebolorp, Västerlösa.
Född 24 jan. 1898 i U. S. A.
Fru. Folkskollärarinna.
Västerlösa socken.

Sedan dess har antalet förtroendeuppdrag i kommun- och kyrkopolitiken samt i andra organisationer minskat rejält. Affärer, bank, post, järnväg, skola mm är också borta. Så det är svårt att jämföra 2017 med 1937. Idag är emellertid fem personer med politiska uppdrag bosatta i Västerlösa: Nicklas Andersson och Anna Larsson i Egeby, Anders och Åsa Monemar i Hölja samt Kim Öhman i Kråkorp. Det är tre kvinnor och två män, så jämställdheten har ju i gengäld ökat rejält.

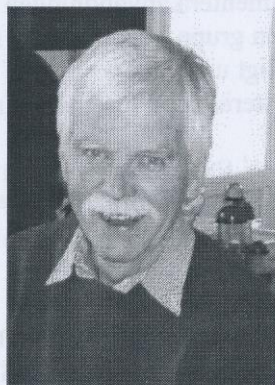
Riksvägen

Elis Karlsson (1911-1999) i Dörestad berättade för många år sedan, att riksvägen Stockholm - Skåne gick genom Västerlösa en kort period under 1930-talet. Det var när sträckan Mantorp -Vikingstad byggdes om eller fick ny vägyta. Vid Dörestad fanns förr en 90-graders kurva och där körde då en tysk bilist av "riksvägen".

Vägen Stockholm-Skåne benämndes på 1930-talet "Kontinentalvägen", blev 1946 "Riksväg 1" och 1962 del av E 4. Av många tillfrågade, äldre Västerlösabor är det dock ingen, som har hört talas om att riksvägen skulle ha gått genom Västerlösa. Är det någon som vet? Däremot minns många den svåra kurvan vid Dömestad, som fanns fram till 1960. Om man missade den, åkte man från ena hållet upp på körbron, men från andra hållet gick det ner i diket. Greta Karlsson berättar om en bil som hamnade på sidan. Först ut genom fönstret kom en bur med en papegoja. Därefter damen i baksätet, som höll buren i handen. Hon var mest glad för att gojan hade överlevt. Hon var också orolig, eftersom hon hade lämnat lasarettet för en biltur utan att ha fått permission.

Under 2016 avled fyra av hembygdsföreningens medlemmar: **Lasse Borg** 16 februari, **Margareta Arvidsson** 13 april, **Sven Ax** 7 oktober och **Sten Peterson** 26 november. Vi tackar dem för deras gärning.

Sten Peterson hade ett genuint intresse för Västerlösa, dess historia, sociala liv och framtida utveckling. Han var en engagerad medlem i hembygdsföreningen i många år. 1984 blev han invald i styrelsen och 1987 dess ordförande fram till 2007. Där drev han ett antal frågor, som förmånligare försäkring, bättre ränta på föreningens kapital, köp av hembygdsgårdens mark etc. Med sitt kulturhistoriska kunnande, engagemang och breda kontaktnät, var han en given person att representera föreningen i många sammanhang. Han var en intressant föreläsare, medverkade i hembygdsbladet och gav tips om läsvärd "hembygds litteratur". 1991 kämpade han för att bibehålla "bygatan" genom Västerlösa, med ny förbifart när foderfabriken skulle byggas ut och med hastighetsbegränsning till 30 km/tim. Det blev så till slut. Förbifarten öppnades 1997 och 30 km /tim infördes för några år sedan. För sina insatser i hembygdsföreningen belönades han 2009 med Hembygdsförbundets hedersnål med lagerkrans. Det var stimulerande, lärorikt och trevligt att arbeta tillsammans med Sten.

Hembygdsföreningen har 123 medlemmar. I styrelsen ingår Alrik Nyström (ordf), Karin Axelsson, Jan Cederlund, Bengt Hjalmarson (kassör), Bo Karlsson, Gerd Karlström, Ola Lindh, Maj-Britt Ljung och Lars Lorin.

Alrik Nyström är sedan 2015 hembygdsföreningens sjätte ordförande. De tidigare har varit: Gunnar Hulthammar 1950-1979, Ingemar Ax 1980-1982, Melcker Törnqvist 1983-1986, Sten Peterson 1987-2007 och Ulla Jakobsson 2008-2014. De personer, som innehaft förtroendeuppdrag längst tid i föreningen är: Arne Lundin 1967-2006 (40 år) och Karin Axelsson 1981-ff (hittills 36 år).

Medlemsavgiften är 50 kr per år. Avgiften kan betalas på bankgiro 5161-6001 (nytt nummer) eller direkt till kassören.

Den 11 oktober fick hembygdsföreningen besök av **Tova Sylvan** från Östergötlands museum. Hon gav oss råden:
att dela upp lagården i två delar – en för visning av föremål och en som förråd
att dokumentera användningen av föremålen, en kunskap som snart är borta
att låta en grupp bedöma vilka föremål som kan tas emot med hänsyn till tillgängligt utrymme
att prioritera bland föremålen (skänkta, unika, från Västerlösa i första hand).

Årsmöte i församlingshemmet **lördagen den 25 mars kl 15.00**. Agneta Sundstrand berättar om Elsa "Alrik" Andersson, Västerlösa församlings stora donator. Detta gäller som kallelse.

Aktiviteter 2017

26 maj kl 09.00	Bussresa till Åtvidaberg
19 juni kl 18.00	Slåttergille i hembygdsgården
20 juni kl 14.00	Besök från Gammelgården och Servicehuset
omkr 1 aug (se annons)	Friluftsgudstjänst i hembygdsgården (medtag kaffekorg)
12 augusti kl 14.00	Västerlösadagen i hembygdsgården

Arbetet med sortering, omflyttning och beskrivning av föremålen i lagården blir vår huvuduppgift i sommar. Vi börjar 2 maj kl 14.00 och fortsätter sedan varje tisdag med uppehåll i juli.